

Ukens Gündelach: OMMØBLERING på PARNASSET

Opplysningsvesen

10.4.1943

102995

«Ingen blir profet i sitt eget land», lyder et gammelt ord hvis sannhet stadig bekreftes av virkeligheten. Folk har nok inne i seg en trang til å beundre og tilbe, men de liker ikke å ha de beundringsverdige for nær inn på livet. Profeten, den store mann, må ikke tilhøre kretsen av dem man på noen måte kan sammenlikne seg med, bare når han er utenfor enhver konkurranse, har folk flest råd til å yte ham uforbeholden anerkjennelse som noe høyt over den alminnelighet, hvortil de selv hører.

Det eneste middel et gentelt menneske har til å komme utenfor ethvert smålig konkurranseforhold til sine medborgere er å dø. Ved døden kommer han over i et annet, et hinsidig land og får der ved sjangse for å bli profet i det land som tidligere var hans eget. «Den beste guvernør er den foregående», sier inderne i dyp erkjennelse av den sannhet at menneskene har vanskelig for å høyakte noen som de ser i dagliglivet. Men det er slett ikke alltid døden bringer store menn helt utenfor rekkevidden av menneskenes nid. Henrik Wergeland fikk ikke helt rett da han i diktet «Min grav» skrev:

Hvor er jeg glad, ja hjærtensglad!
Thi alt jeg ser det Sted
hvor halten Hevn og blinden Had
som med min Skygge fulgtes ad
skal synke trætte ned.

Skjelsøide Nid, der mest bekvemt
du læser mine Kvad!
Der vil du fatte mere nemt,
hvis jeg, og ikke du, har stemt
min egen Strængerad.

Der slæng dig, Had, som kom for sent,
grib efter mig endnu!
Det Støv du faar i Haand er rent
som Liljernes, mod hvad du ment
og tænkt har i din Hu.

Nettopp Henrik Wergeland hvis posisjon på Parnasset man skulde trodd var sikret for alltid, har i det siste vært gjenstand for et forsøk på nedvurdering, som jo ikke kan rokke denne posisjon, men som er nokså typisk. En skribent har tatt seg fore å ommøblere det norske Parnass, han har enno ikke i detaljer

lagt planer, men skriver som en foreløpig orientering: «Så mye kan sies her, at, for eks. Welhaven for en stor del vil innta Wergelands plass når Wergeland no holder på å stige ned av Parnasset.» Vedkommende skribent synes å mene at det er så trangt om plass på Parnasset at den ene må stige ned for at den annen kan komme opp. Og når det altså bare kan være tale om den ene av disse to og ikke begge to samtidig, så vil han slå til lyd for at Welhaven blir den utvalgte. Den dypere årsak er slett ikke Wergelands ukeldige opptreden i forbindelse med jødene, ethvert fornuftig menneske innses at Wergeland ut fra sin tids liberalistiske idealer måtte se helt annerledes på de ting enn vi som no et århundre seinere har fått bitre erfaringer for hva jødene bar i sitt skjold og hvilke uhykker de førte over Europa. Nei, den dypere årsak til å foretrekke Welhaven for Wergeland er at Welhaven er en mere overkommelig dikter for den jevne mann. Ikke bare at han er lettere å forstå, men den jevne mann føler seg ikke så ydmyket i sin selvfølelse ved å spandere beundring på Welhaven, han føler seg ikke så ganske slått av marken, så helt tatt luven fra. Det er mere overkommelig for hans forfengelighet å innbille seg at han i lyse øyeblikk vilde kunne skrive nesten like så gode vers som Welhaven, hvis han bare gad, det å være dikter forekommer ham ikke så svimlende, det rager ikke så svært meget opp over hans egne evners muligheter.

Det de foretrekker av Welhavens dikt er de mest overkommelige, de som kommer deres egne evners i møte på halvvegen. Det er ikke noe skår i selvfølelsen å beundre vers som:

«Gudmund Thorsden Storebingen
han var gjæv i Et og Alt;
smal om Livet, bred om Bringen,
fast paa Taa, hvor andre faldt» —

eller

«En Hal med Mos paa Vægge
staaer høit paa Gyrisvold.
Derinde sidder Kæmpen,
den alderstegne Koll» —

MILICO», LYKKE
stor bravur og
sakerere og advoka-
seg og sitt bankierhus.
synelatende smilende og
opp til et av de mest kritiske ø,
av sin karriere. Hva ovenfor ne.
tilnavn angår, bunner det i at Morgan.

for slike vers innbiller mange små ærgjerrigheter seg å kunne skrive selv, hvis de la seg i selen. De føler seg fullt på høyde med den beundrede dikter, de har så å si litt del i sin egen beundring, for dette med en hall med mos på vegg eller smal om liv og bred om bringen, det kunde de utmerket godt funnet på selv også. Men de føler seg slett ikke på høyde når de leser ord som for eks. disse av Wergeland «Mig selv»:

Hvilken Rigdom for en dødelig!
Min Sjæl fryder sig i Himlens Foraars-
glæde og skal deltage i Jordens.
Den tindrer stærkere end Vaarstjærnerne,
og den vil snart springe ud med
Blomsterne.

Herlige Aftenstjerne! Jeg blotter mit
Hoved.
Som et Krystalbad nedfalder din Glans
derpaa.

Der er Slægtskab mellem Sjælen og
Stjærnerne.
Den triner i Stjærnelysset udenfor
Ansigtets Forhæng, hvis Folder ere
forsvundne.

Straalerne overgyde min Sjæl med en
Rolighed som av Alabaster.
Som en Byste staaer den i mit Indre,
Stir i dens Træk.

Nu ere de, som I ville have dem. De
spodske ere stivnede.
Min Sjæl har kun Ligets milde smil.
Hvi forfærdes I mere?

Den Djævell! Bysten har et leende Hjærte
under sin Rolighed.
Ve eders matte Fingre, at I ikke kunne
faa fat paa det!

Her står de små ærgjerrigheter foran det uforklarlige, foran det som er himmelhøyt over deres egne evners muligheter, foran det de ikke kan få fatt på med sine matte fingre. Hvor kommer slike tanker og bilder fra? Slikt vilde de ikke kunnet finne på selv — og den erkjennelse liker de ikke.

Men enten de liker det eller ei, beholder den dikter som skrev slike ord sin glans på Parnasset — og ikke bare på det norske, men på det europeiske Parnass. Europa har ikke fostret mange diktere som kan måle seg med Wergeland hvor han når høyest — og hvor så enn de små selvbestaltede forståsegpåere vil plasere ham, hvor han er, der er Parnass. Han tar det eventuelt med seg når han flytter.